

OBSAH

ÚVODEM	11
Kapitola 1 SOCIOLOGIE A KRIZE SPOLEČNOSTI	13
1.1 Tehdejší a dnešní krize společnosti	14
1.2 Povaha moderní společnosti	15
1.2.1 Průmyslová a demokratická revoluce	16
1.2.2 Individualizace a generalizace	18
1.2.3 Symbióza aktéra a systému (Anthony Giddens)	20
1.2.4 Rozchod aktéra se systémem (Alain Touraine)	23
1.3 Periodizace vývoje modernity	26
1.3.1 Omezeně liberální modernita	28
1.3.2 První krize modernity	29
1.3.3 Organizovaná modernita	30
1.3.4 Druhá krize modernity	32
1.3.5 Nástup společnosti sítí	34
1.4 Rozporné myšlenkové dědictví – osvícenství a konzervatismus	36
1.4.1 Základní kategorie osvícenství a konzervatismu	36
1.4.2 Sociologicky nejvýznamnější osvícenci	39
1.4.3 Sociologicky nejvýznamnější konzervativci	45
Kapitola 2 AUGUSTE COMTE (1798–1857)	51
2.1 Francie v době Augusta Comta	51
2.2 Život a dílo	52
2.3 Myšlenkové vlivy	55
2.3.1 Vlivy osvícenství	55
2.3.2 Vliv konzervativního myšlení	57
2.3.3 Vliv liberalismu	58
2.3.4 Vliv Saint-Simona	59
2.4 Hlavní práce, nové pojmy a koncepce	60
2.4.1 Nejvýznamnější Comtovy práce	61
2.4.2 Základní Comtovy pojmy a koncepce	62
2.5 Comtovo pojetí společnosti	71

2.6	Comtova antropologie	75
2.7	Comtova koncepce sociologie	78
2.8	Vliv Augusta Comta	83
Kapitola 3 KAREL MARX (1818–1883)		85
3.1	Německo v době Marxově	86
3.2	Život a dílo	87
3.3	Myšlenkové vlivy	89
3.3.1	Osvícenství	90
3.3.2	Německá klasická filozofie a Ludvík Feuerbach	90
3.3.3	Socialistické systémy	92
3.3.4	Klasická ekonomie	92
3.4	Hlavní Marxovy práce	93
3.4.1	Ekonomicko-filozofické rukopisy z roku 1844	94
3.4.2	Svatá rodina	95
3.4.3	Teze o Feuerbachovi	96
3.4.4	Německá ideologie	96
3.4.5	Bída filozofie	97
3.4.6	Manifest komunistické strany	98
3.4.7	Třídní boje ve Francii	98
3.4.8	Osmnáctý brumaire Ludvíka Bonaparta	99
3.4.9	Rukopisy Grundrisse	100
3.4.10	Předmluva ke spisu Ke kritice politické ekonomie	100
3.4.11	Kapitál	101
3.5	Základní Marxovy pojmy a koncepce	102
3.5.1	Bytí a vědomí, základna a nadstavba	102
3.5.2	Společensko-ekonomická formace	104
3.5.3	Výrobní síly a výrobní vztahy	106
3.5.4	Třídy a třídní boj	107
3.5.5	Zbožní fetišismus	109
3.5.6	Marxova kritika byrokracie	109
3.6	Marxovo pojetí společnosti	111
3.7	Marxova antropologie	115
3.8	Marxova sociologie	117
3.9	Vliv Karla Marxe	120
Kapitola 4 SOCIOLOGIE OMEZENĚ LIBERÁLNÍ MODERNITY		123
4.1	Alexis de Tocqueville (1805–1859)	125
4.2	Pierre Joseph Proudhon (1809–1865)	131
4.3	Herbert Spencer (1820–1903)	140

4.3.1	Anglie v době Herberta Spencera	140
4.3.2	Život a dílo	141
4.3.3	Myšlenkové vlivy	143
4.3.4	Hlavní práce, nové pojmy a koncepce	146
4.3.5	Spencerovo pojetí společnosti	150
4.3.6	Spencerova antropologie	153
4.3.7	Spencerova koncepce sociologie	156
4.3.8	Vliv Herberta Spencera	157
Kapitola 5 SOCIOLOGIE ORGANIZOVANÉ MODERNITY		159
5.1	Povaha organizované modernity	159
5.2	Ferdinand Tönnies – hledání komunity	162
5.3	Bioorganická škola – zdůvodnění systémové organizace	167
5.4	Psychologismus v sociologii – kolektivní základ mysli	175
5.5	Lester Frank Ward – organizace jako vrchol vývoje	183
5.6	Robert Michels – kritika organizací	189
Kapitola 6 EMILE DURKHEIM (1858–1917)		195
6.1	Francie v době Emila Durkheima	195
6.2	Život a dílo	196
6.3	Myšlenkové vlivy	198
6.3.1	Návaznost na francouzskou myšlenkovou tradici	199
6.3.2	Polemika s teoriemi rasismu	200
6.3.3	Kritický postoj k Herbertu Spencerovi	201
6.3.4	Střety o charakter sociologie	202
6.3.5	Německé vlivy	204
6.3.6	Vlivy v oblasti výzkumu náboženství	206
6.3.7	Durkheimův postoj k socialismu	206
6.4	Hlavní práce, nové pojmy a koncepce	207
6.4.1	O dělbě společenské práce	207
6.4.2	Pravidla sociologické metody	213
6.4.3	Sebevražda	217
6.4.4	Elementární formy náboženského života	220
6.5	Durkheimovo pojetí společnosti	224
6.6	Durkheimova antropologie	228
6.7	Durkheimova koncepce sociologie	232
6.8	Vliv Emila Durkheima	234

Kapitola 7	MAX WEBER (1864–1920)	237
7.1	Německo v době Maxe Webera	237
7.2	Život a dílo	238
7.3	Myšlenkové vlivy	242
7.3.1	Vlivy v oblasti metodologie	242
7.3.2	Vlivy v oblasti hospodářských a sociálních dějin	243
7.3.3	Vliv Karla Marxe	244
7.3.4	Vliv Friedricha Nietzscheho	245
7.3.5	Vliv Ferdinanda Tönniese	246
7.3.6	Další vlivy z oblasti sociologie	246
7.4	Hlavní práce Maxe Webera	247
7.4.1	K dějinám obchodních společností ve středověku	247
7.4.2	Právní aspekty římských agrárních dějin	248
7.4.3	Agrární otázka ve východním Prusku	248
7.4.4	Sociální příčiny zániku antické kultury	250
7.4.5	Agrární poměry ve starověku	250
7.4.6	Protestantská etika a duch kapitalismu	252
7.4.7	Hospodářská etika světových náboženství	255
7.4.8	Weberovy metodologické stati	260
7.4.9	Weberovo sociologické pojmosloví	263
7.4.10	Hospodářství a společnost	264
7.5	Weberovy dílčí sociologické teorie	265
7.5.1	Sociologie práva	265
7.5.2	Sociologie náboženství	268
7.5.3	Sociologie města	271
7.5.4	Sociologie panství	273
7.5.5	Sociální struktura	281
7.6	Weberovo pojetí společnosti	282
7.7	Weberova antropologie	285
7.8	Weberova koncepce sociologie	287
7.9	Vliv Maxe Webera	289
Kapitola 8	VILFREDO PARETO (1848–1923)	291
8.1	Itálie v době Vilfreda Pareta	291
8.2	Život a dílo	292
8.3	Myšlenkové vlivy	294
8.3.1	Dědictví machiavelismu	295
8.3.2	Vliv evolucionismu a pozitivismu	296
8.3.3	Vztah k rasismu a sociálnímu darwinismu	297
8.3.4	Další vlivy	297
8.4	Nejvýznamnější Paretovy práce	298

8.5	Základní Paretovy pojmy a koncepce	300
8.5.1	Logické a mimologické jednání	301
8.5.2	Rezidua	304
8.5.3	Derivace	307
8.5.4	Koloběh elit	309
8.5.5	Rovnovážný stav společnosti	311
8.5.6	Paretova analýza socialismu	312
8.6	Paretovo pojetí společnosti	317
8.7	Paretova antropologie	321
8.8	Paretova koncepce sociologie	323
8.9	Vliv Vilfreda Pareta	326

Kapitola 9 GEORG SIMMEL (1858–1918) 327

9.1	Společnost jeho doby	327
9.2	Život a dílo	328
9.3	Myšlenkové vlivy	330
9.3.1	Vliv evolucionismu	330
9.3.2	Vliv Kanta a novokantovců	331
9.3.3	Vliv Bergsona a Nietzscheho	332
9.3.4	Některé další vlivy	332
9.4	Hlavní práce, nové pojmy a koncepce	334
9.4.1	Nejvýznamnější Simmelovy práce	334
9.4.2	Základní Simmelovy pojmy a koncepce	336
9.5	Simmelovo pojetí společnosti	349
9.6	Simmelova antropologie	353
9.7	Simmelova koncepce sociologie	356
9.8	Vliv Georga Simmela	359

Kapitola 10 REFLEXIVNÍ MODERNIZACE A KLASICKÁ SOCIOLOGIE 361

10.1	Teorie reflexivní modernizace Ulricha Becka	362
10.2	Auguste Comte – hrozba ideového chaosu	365
10.3	Karel Marx – kapitalismus jako sebedestruktivní systém	369
10.4	Alexis de Tocqueville – vedlejší efekty rovnosti	372
10.5	Herbert Spencer – individuum obětí vývoje	373
10.6	Emile Durkheim – rozklad sociální integrity	375
10.7	Vilfredo Pareto – hrozba rozumu	379
10.8	Max Weber – železná klec nutnosti	383
10.9	Georg Simmel – tragédie kultury	386

Kapitola 11	SOCIOLOGICKÁ TRADICE	391
11.1	Komunita – společnost – sítě	394
11.1.1	Komunita	395
11.1.2	Nahrazení komunity společností	397
11.1.3	Nástup světa sítí	397
11.2	Autorita – moc – sebekontrola	401
11.2.1	Autorita	402
11.2.2	Nahrazení autority mocí	404
11.2.3	Sebekontrola	405
11.3	Stav – třída – neukotvenost	408
11.3.1	Stavovská příslušnost	408
11.3.2	Nahrazení stavů třídní příslušností	411
11.3.3	Sociální neukotvenost	412
11.4	Posvátné – světské – deregulace	415
11.4.1	Posvátné	416
11.4.2	Nahrazení posvátného profáním	418
11.4.3	Deregulace	419
11.5	Odcizení	421
11.5.1	Ambivalentnost organizované modernity	424
11.5.2	Ambivalentnost světa sítí	425
11.6	První a druhá modernita	426
11.6.1	Sítě ve vztahu k sociálnímu	428
11.6.2	Sítě ve vztahu k moci	430
11.6.3	Vykořisťování a externalizace nákladů	433
Kapitola 12	ZÁVĚREM: KRUH OPSANÝ MODERNITOU	435
12.1	Individualizace a funkční diferenciacie – základní napětí modernity	435
12.2	Vztah mikro a makro: iluzorní řešení rozporu	439
12.3	Svět sítí: narůstání rozporu	443
ABECEDNÍ PŘEHLED DALŠÍCH SOCIOLOGŮ		447
A SOCIOLOGICKY RELEVANTNÍCH OSOBNOSTÍ		447
LITERATURA		503
REJSTŘÍK JMENNÝ		521
REJSTŘÍK VĚCNÝ		525